

Nederland moet meedoen in de race om de immigrant

(artikel geplaatst in nrc.next van 5 maart 2010)

Lange termijndagingen als globalisering en vergrijzing vragen om een open blik naar het immigratiebeleid. Tijd om het taboe rond gastarbeiders op te heffen, meent Joop Hazenberg.

De werkloosheid kruipt in deze crisistijd langzaam naar zes procent van de beroepsbevolking. Dit jaar kunnen een half miljoen mensen zonder werk thuiszitten, of ze nu laag- of hoogopgeleid zijn. Het economisch herstel laat vooralsnog op zich wachten, de arbeidsmarkt lijkt eerder te ruim dan te krap.

De komende verkiezingscampagne zal daarom ongetwijfeld gaan over 'werk, werk, werk'. Wat zou er dan logischer zijn om in tijden van crisis en werkloosheid de grenzen te sluiten? Zo is het CDA zorgelijk over in Nederland ontslagen Polen die vervolgens een uitkering krijgen. En de PVV wil de arbeidsmarkt dichtgooien voor Bulgaren en Roemenen 'die onze mensen in de WW houden en drijven.'

Dit soort kortetermijnpolitiek verdient geen plaats in het politieke debat van de komende maanden. Veel belangrijker is het bespreken van een visionaire en gedurfde keuze: het actief *binnenhalen* van honderdduizenden arbeidskrachten in de komende decennia.

Dat klinkt vreemd, maar is het niet. De hoge werkloosheid van vandaag is nauw verbonden aan de recessie en daarmee tijdelijk. De afgelopen jaren heeft de arbeidsmarkt juist behoorlijke tekorten vertoond, en die gaan in de toekomst onherroepelijk enorm oplopen. Minder dan drie jaar geleden trok MKB-Nederland aan de alarmbel omdat de personeelstekorten 'de grootste bedreiging voor de economie' waren. Het kabinet zocht in die tijd naar vrijwilligers om de zorgbedden bemand te krijgen. Bij de Gamma werd personeel door concurrenten weggekocht.

Voornaamste boosdoeners van personeelstekorten zijn economische groei, de vergrijzing én de ontgroening. Vanaf 2011 gaat de babyboomgeneratie met pensioen en zal volgens het CBS de potentiële beroepsbevolking tot 2040 met één miljoen dalen. Omdat het aantal kinderen per vrouw ook structureel afneemt, zal de werkende bevolking in Nederland relatief klein blijven. Intussen neemt de vraag naar (zorg)diensten de komende decennia structureel toe: in 2025 is in de gezondheidszorg alleen al *extra* werk voor liefst 470 duizend mensen, berekende het Zorginnovatieplatform. Maar halen we deze billenwassers en zielenknijpers vandaan?

Ook in andere sectoren wordt structurele krapte op de arbeidsmarkt de norm. In het onderwijs, de meest vergrijsde bedrijfstak in Nederland, gaat de komende vijftien jaar zeker de helft van het personeel met pensioen. Daarnaast zitten de overheid, de landbouw en de industrie propvol babyboomers. De massale uittocht van hen begint volgend jaar, zonder dat zij direct vervangen kunnen worden door jonkies, omdat die niet goed zijn opgeleid, maar vaker omdat er simpelweg te weinig van hen zijn.

De economie zal de komende jaren naar verwachting weer groeien. En de verzorgingsstaat gaat los daarvan op volle toeren draaien, doordat een groeiende groep ouderen diensten afneemt, zonder te produceren. Daarom staat ons een grootschalig en langdurig gevecht om de werknemer te wachten. Niet alleen in Nederland tussen verschillende werkgevers en sectoren, maar óók tussen Europese landen. Met name in Italië, Duitsland en Hongarije is de vergrijzing veel ernstiger. De arbeidsmarkt in geheel Europa komt volgens SEO Economisch Onderzoek in 2050 mogelijk 35 miljoen werkenden tekort.

Wat te doen? Veel landen kiezen voor beleid om mensen meer uren, tot op hogere leeftijd en vooral slimmer (efficiënter) te laten werken. Zo ook de demissionaire Nederlandse regering, die streefde naar een hoge arbeidsparticipatie van tachtig procent van de beroepsbevolking in 2016. De AOW-leeftijd wordt in principe verhoogd. In de zorgsector kijkt men nauwgezet naar technologische ontwikkelingen die zorg met minder personeel mogelijk moeten maken.

Het beter inzetten van de huidige personeelsvoorraad zal echter niet voldoende zijn, daarvoor zijn de dreigende arbeidstekorten te omvangrijk. Daarom moet in de komende verkiezingen het grootste taboeonderwerp sinds Scheffer, Fortuyn en Wilders op de politieke agenda komen: herinvoeren van een actief immigratiebeleid voor tijdelijke werknemers van buiten Europa.

Het gaat daarbij niet alleen om de zogenaamde ‘kenniswerkers’ waar al langdurig mee geflirt wordt (hoogopgeleiden gelden niet als bedreiging voor de sociale cohesie), maar juist om – wat oneerbiedig gezegd – handjes. Aan het bed in het zorgtehuis, achter het stuur van de tram, in het conciërgelok van de school. Juist voor laagopgeleid personeel zullen de komende decennia miljoenen werkplekken vrijkomen, die de oude en nieuwe Nederlanders onmogelijk allemaal kunnen opvullen.

Wie dit beeld overdreven vindt, raad ik aan te kijken naar de arbeidsmarkt in andere Europese landen en de Verenigde Staten. Er is in de zorgsector al een ware veldslag om de werknemer uitgebroken, en die race dreigt volledig aan ons voorbij te gaan. In Zwitserland is een structureel deel van het zorgverlenend personeel buitenlands en het xenofobe Japan heeft een wet aangenomen om Filipijnse werknemers toe te laten. Het Verenigd Koninkrijk is actief bezig operatiekamerpersoneel binnen te halen. En in de Verenigde Staten is volgens econoom Howard Rosen op termijn een extra immigratiegolf noodzakelijk omdat de Amerikaanse bevolking te veel hoogopgeleiden bevat, die geen simpel zorg- en dienstwerk willen doen.

Natuurlijk is arbeidsmigratie geen panacee voor het opvangen van de vergrijzinggolf. Slimmer en langer werken van de eigen beroepsbevolking is de eerste voorwaarde, naast een bezinning op de vraag hoe volledig de staatszorg van de wieg tot het graf in de 21ste eeuw kan zijn. Maar dat betekent niet dat we de ogen mogen sluiten voor de meest vanzelfsprekende oplossing, zoals minister Klink van Volksgezondheid vorig jaar nog deed: ‘Er kleven ethische en praktische bezwaren aan arbeidsmigratie’. Buitenlanders zijn niet eng en zielig, zeker niet in de globaliserende samenleving anno 2010. Nederland heeft heel wat welvaart te verliezen, om dat te voorkomen moeten we mensen van buiten de landsgrenzen juist de kans geven in die welvaart te delen.

Joop Hazenberg is schrijver van het boek *Change* en voorzitter van denktank Prospect.

Wilt u meer informatie over Joop Hazenberg? Neem contact op met Speakers Academy®.
Telefoon: +31 (0) 10 – 433 33 22 of per e-mail: info@speakersacademy.eu